

Hoogmoed

Theo Engelen

HOOGMOED

ROMAN

Uitgeverij Menuet vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Dit boek is gedrukt op FSC®-gecertificeerd papier, afkomstig uit verantwoord beheerde bossen en duurzame bronnen.

*Alle overeenkomsten met bestaande personen
en situaties komen voort uit de fantasie van de lezer*

©2026 Theo Engelen

Hoogmoed

Boekverzorging: Art Wise

Eerste druk: juli 2026

©2026 Uitgeverij Menuet

ISBN: 978 94 91707 39 1

NUR: 301

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Alle overeenkomsten met bestaande personen en situaties komen voort uit de fantasie van de lezer. Zelfvertrouwen is als de temperatuur in de zomer: eerst prettig, maar als het te warm wordt, al snel onaangenaam. Zo kan zelfvertrouwen omslaan in zelfoverschatting, en in het ergste geval in grootheidswaan. De oude Grieken noemden het laatste hybris – en dat was geen compliment. Zij geloofden dat de goden menselijke hoogmoed afstraffen. Ikaros leerde dat op de harde manier: hij vloog te dicht bij de zon, zijn vleugels smolten, en hij stortte neer. Een duidelijke waarschuwing: wees trots, maar niet te trots. In dit boek maken we kennis met een soort Ikaros, geen enthousiaste jongeling dit keer, maar een al te zelfingenomen man van middelbare leeftijd. Wat hij gemeen heeft met de jonge held uit de Oudheid is dat ook hij hoogmoed tot zijn tweede natuur heeft gemaakt. Of hij de woede van de goden overleeft, zal blijken. We zijn dan inmiddels terug in het heden. De moderne Ikaros heet Van Heuve en hij is hoogleraar aan een Nederlandse universiteit.

DEEL I

Wie hoog vliegt

In Oslo merkte Veerle voor het eerst dat de professor in haar geïnteresseerd was. Ze waren er allebei bij het congres van empirisch sociologen. Elk jaar koos de organisatie een andere stad en Oslo in juli bleek een goede keuze. De congresgangers hadden het jaar tevoren geklaagd over de hitte in Athene en genoten nu van een plezierige temperatuur en een onbewolkte hemel. De stad was bovendien niet te groot en de groene heuvels die haar omzoomden vormden een fraai decor. Het moderne congresgebouw lag tussen het Munch Museum en het Vigeland Park in, zodat ze in de vrije uren konden kiezen tussen een wandeling en museumbezoek. Gewinkeld werd er weinig, want dat was de enige klacht van de congresgangers: Oslo was wel een dure stad.

Het was niet alleen voor het eerst dat Veerle merkte dat de professor in haar geïnteresseerd was, het was ook de eerste keer dat ze een internationaal congres bijwoonde. Voor een meisje uit de Achterhoek, waarin nooit iemand een universitaire studie had gevolgd, was dat een grote stap. Toen haar paper een paar maanden eerder door de organisatie was geaccepteerd, was ze enthousiast ge-

weest. Hier had ze als student van gedroomd. Reizen, congressen bezoeken, internationale contacten. Haar enthousiasme had één dag geduurd, daarna sloeg de twijfel toe. Wat had ze in vredesnaam te zoeken bij al die beroemde vakgenoten? Die zaten niet te wachten op Veerle Hendrickx.

De secretaresse van de vakgroep Empirische Sociologie had een aantal praktische zaken voor haar geregeld; de vlucht en het hotel in Oslo. Veerle was minder blij met de accommodatie. Om kosten te besparen had de secretaresse haar voor de kamer gekoppeld aan een postdoc, Annemarie van Kempen. Veerle keek op tegen iedereen die al gepromoveerd was, en deze postdoc had al in zoveel toptijdschriften gepubliceerd dat ze beschouwd werd als het paradepaardje van de vakgroep. Annemarie had al veel van dit soort bijeenkomsten bezocht en ze was, althans volgens de secretaresse, een congrestitijger die zou haar wel wegwijs zou maken.

Niets bleek minder waar. Na aankomst in het hotel had Annemarie snel een douche genomen en was meteen verdwenen. Feestje met oude bekenden, zei ze. Onbegrijpelijk. Veerle wilde het programma nog eens doornemen, haar presentatie hier en daar aanpassen en dan op tijd naar bed. De eerste sessie de volgende dag stond gepland voor acht uur.

Op die eerste dag van het congres liep ze wat verloren rond tussen de ervaren collega's die links en rechts oude vrienden en kennissen begroetten. Veerle kende niemand.

Nou ja, Annemarie van Kempen dus en haar promotor, professor doctor Ernst van Heuve die zich een vis in het water leek te voelen op de congresvloer. Hij had haar nog geen blik waardig gekeurd, er waren immers belangrijke mensen om te begroeten. Zo kende ze hem wel.

In de koffiepauzes wandelde Veerle van het ene groepje naar het andere om twee dingen te constateren; dat de discussies over van alles gingen, maar zelden over wetenschap en dat niemand de moeite nam zich voor te stellen aan een onbekende jonge collega. Er werd volstrekt geen aandacht aan haar geschonken. Ze herkende het gevoel vóór 'de herinnering' er was, ze voelde zich een beetje koud, wat licht in het hoofd en vreemd genoeg ook stuurs.

Daarna kwam de herinnering aan de situatie die hetzelfde gevoel had opgeroepen. Het was in de eerste jaren van de middelbare school. Ook toen waren de stadse klasgenoten niet van plan veel tijd te besteden aan dat meisje uit het dorp dat absoluut de verkeerde kleren droeg. Veerle werd niet eens uitgelachen, ze werd genegeerd. Pas nadat duidelijk werd dat zij intellectueel met kop en schouders boven hen uitstak, zochten ze toenadering. Handig om voor de les snel de opdrachten over te schrijven. Vreemd genoeg was dat meisje op dat moment zelf niet zo toeschietelijk.

Tijdens de sessies kon ze ongestoord in de zaal zitten. Ze had in het programma gezien dat zij pas op de laatste dag haar paper zou presenteren. Haar maag was nu al onrustig bij het vooruitzicht te moeten praten voor een zaal die gevuld was met mensen van wie er boeken in haar

kast stonden, grootheden op haar vakgebied uit alle delen van de wereld. En zij moest hen als beginnend promovenda proberen te overtuigen van haar onderzoek.

Tijdens de laatste middagsessie voerden twee Italiaanse sociologen het woord onder voorzitterschap van een Franse vrouw die veel aandacht aan haar uiterlijk had besteed. Die tijd had ze waarschijnlijk beter kunnen besteden aan een paar taallessen, want ze leidde het gesprek in zulk steenkolenengels dat Veerle na een paar minuten al niet meer luisterde. Ook de Italianen waren nauwelijks te volgen. Haar Engels was in elk geval beter, besloot Veerle tevreden. Toen ze de mensen in de zaal bestudeerde, viel haar voor het eerst op dat Van Heuve naar haar keek. Ze wendde zich snel naar de Franse voorzitter, maar toen ze weer opkeek was zijn blik nog steeds op haar gericht. Het was een merkwaardige ervaring. Op de afdeling waaraan Van Heuve leiding gaf, zag ze de man zelden. Bestuurlijke functies elders in het land vroegen veel van zijn tijd. Als hij er wel was, kreeg Veerle de indruk dat ze onzichtbaar was. Ze kreeg hooguit een knikje als ze elkaar op de gang passeerden.

Eén keer per maand regelde Van Heuves secretaresse een begeleidingsgesprek. Veerle wist al snel dat dit inhoudelijk weinig voorstelde. Er moesten gewoon voldoende contactmomenten met de promotor in haar dossier staan. De coördinator van de onderzoeksschool hield dat nauwkeurig bij. Een administratieve plicht voor Van Heuve dus. De professor had nooit de voortgangsrapportage gelezen die ze nauwgezet bijhield. Of ze het even

mondeling kon samenvatten, vroeg hij dan. Ze wist nooit zeker of hij echt luisterde, want terwijl zij praatte, bladerde hij door de stapel papieren op zijn bureau. Ongeduldig wachtte ze dan op commentaar, maar meestal bestond dat uit een weinig informatief 'tja'. Bij het afscheid drukte hij haar dan een papieren versie van een oud artikel van zichzelf in de hand, dat zij digitaal al lang had gezien en verwerkt. Had hij haar rapportages gelezen, dan zou hij dat weten.

'Mevrouw Hendrickx, hoe bevallen de eerste stappen in de wijde wereld van de wetenschap buiten de veilige muren van onze universiteit?'

De twee Italianen hadden iedereen bedankt voor de welkome en belangrijke adviezen, zoals zij het noemden en hadden opgelucht het podium verlaten. Voor hen was het vervelende deel van het congres voorbij.

Veerle was pakte haar congrestartas in en had Van Heuve niet zien komen.

'Zo te zien werkt deze omgeving op uw zenuwen.' Hij lachte zowaar vriendelijk.

'Het is even wennen, professor van Heuve' zei ze. 'Mijn eerste congres en...'

'Zo zijn we allemaal begonnen. Vergeet niet dat al die hotshots ook gewone mensen zijn. Ga vanavond maar mee uit eten, dan kom je er snel genoeg achter. We hebben een tafel bij een Italiaans restaurant iets verderop, in het centrum. Ik mail je wel het adres. Om acht uur komen we samen.'

Veerle keek hem verbijsterd na. Waar had ze dit aan

te danken? En meteen kwamen er ook meer praktische vragen. Wat moest ze in vredesnaam aantrekken? En wat wist ze van Italiaanse gerechten?

Het werd het zwarte jurkje dat ze voor de slotreceptie had gereserveerd.

Op straat was het druk en in deze tijd van het jaar was het nog volop daglicht. Oogcontact met passerende Noren was onmogelijk, ze leken allemaal heel gezond en ontspannen, maar ook in zichzelf gekeerd. Een enkele keer zag ze mensen met de rode congrestartas die ze zelf ook bij zich had. Die waren vooral bezig op hun telefoon de weg te zoeken. Van het hotel naar het restaurant was maar twintig minuten lopen en ze genoot van de frisse lucht na een benauwde dag in de conferentiezaal. Als altijd was ze te vroeg. Ze bekeek de etalages van kledingwinkels en constateerde dat haar budget hier niet toereikend zou zijn. In het restaurant vroeg de gerant of ze een reservering had. Hij leek verbaasd toe ze zei dat ze bij het gezelschap sociologen hoorde. Ze zag daar kennelijk te jong voor uit. Hij begeleidde haar naar een grote tafel achter in de zaal.

Annemarie zat er als enige en keek verbaasd op. 'Heeft Van Heuve jou ook uitgenodigd?'

Veerle knikte. 'Hoezo?'

'Meestal vraagt hij alleen...'

'Nu dus ook promovendi,' zei Veerle zo achteloos als ze kon. Ze hing haar jasje over een stoel en keek om zich heen. 'Sparkling water,' zei ze tegen de ober.

Annemarie droeg een strak grijs pakje met daaronder

een paarse zijden blouse. De combinatie had zo gekocht kunnen zijn in een van de winkels die Veerle net bekeken had. Haar eigen zwarte jurkje kwam van de HEMA.

Een kwartier later zaten er zes mensen aan tafel. Van Heuve was de hoofdgast, hij werd met veel *égards* ontvangen als een oude bekende. Hij was binnengekomen met een blonde vrouw van zijn leeftijd, een hoogleraar uit Polen, met een naam die zo ingewikkeld was dat Veerle hem meteen weer vergat. De voornaam was in elk geval Maria. De twee mannen waren Engelsen die er wat sjofel uitzagen in vergelijking met Van Heuve. Veerles promotor droeg altijd maatpakken, zelfs op zijn eigen instituut dat bevolkt werd door mensen voor wie het elke dag casual Friday was.

De voertaal was natuurlijk Engels en Veerle luisterde vol bewondering naar Van Heuve die Engels sprak alsof het zijn moedertaal was. Voor de Poolse vrouw was het moeilijker om aan de conversatie deel te nemen. Het leek haar niet te storen. De manier waarop de Engelsen spraken stond in schrille tegenstelling tot hun kleding. Zij klonken zo deftig als Veerle zich herinnerde van BBC-documentaires.

‘I am not sure I agree with you,’ onderbrak Annemarie op enig moment de Engelsman die uitlegde waarom zijn visie op leiderschap beter was dan wat de handboeken voorschreven.

Edward Wolf heette de Engelsman, hij pauzeerde even en ging verder alsof er geen tegenwerping was geweest. Veerle zag dat de zelfverzekerde Annemarie hem nog een

keer wilde onderbreken, maar Van Heuve legde een hand op haar arm en schudde even zijn hoofd.

‘Veerle is my youngest PhD student at the moment,’ zei hij toen Edward uitgesproken was. ‘She is working on the impact of... But she can tell you herself, of course.’

Opeens waren alle blikken op Veerle gericht. Ze voelde meteen de bloes op haar wangen en de droge keel. ‘I want to find out how it is that right wing groups use social media in such a way that they dominate the discussions on these platforms.’ Toen ze eenmaal begonnen was, kostte het Veerle weinig moeite haar plannen in het Engels te verwoorden. De aanvraag die ze indertijd bij NWO had ingediend, was immers ook in die taal geschreven. Edward Wolf en de Poolse vrouw leken oprecht geïnteresseerd en hun vragen bewezen dat ze geluisterd hadden. Van Van Heuve kreeg ze een goedkeurend knikje.

De menukaart was wat Veerle betrof niet erg eetlustopwekkend. Ze liet haar vinger besluiteloos langs de lijst gaan. Van Heuve schoot haar te hulp. ‘De vitello tonnato hier is erg goed, herinner ik me van een vorige keer,’ zei hij.

‘Ik heb liever iets vegetarisch.’

‘Ben jij vegetarisch?’ vroeg Annemarie verbaasd.

‘Nee, ik ben van vlees en bloed, maar ik eet wel vegetarisch.’

Fijn dat iedereen aan tafel, behalve Annemarie, daarom lachte.

Veerle bestelde een pastei van artisjok en ei uit Genua.

Toen ze terug wandelde naar haar hotel zorgde tevredenheid voor een lichte tred. Waarschijnlijk droeg de

wijn die ze bij het hoofdgerecht had gedronken, daar ook aan bij. Ze had haar eerste proef doorstaan, want na haar uitleg over haar werk was de conversatie geanimeerd geweest. Ze voelde zich geaccepteerd.

Als iemand Peter Kersten had gevraagd hoe hij in het leven stond, zou hij zeggen dat hij leefde met tegenwind. Niet dat iemand hem dat vroeg, want hij maakte een energieke, positieve indruk. Zelf kende hij de werkelijkheid onder de uiterlijke schijn maar al te goed. Zwaarmoedigheid was zijn tweede natuur zolang hij zich herinnerde, ongeveer vanaf zijn twaalfde. Dat hij elke ochtend om zes uur naast zijn bed stond, was te danken aan plichtsbesef en wilskracht die het wonnen van de natuurlijke aandrang om de dekens over zijn hoofd te trekken. Sinds een jaar maakte Peter de overgang naar de dagelijkse gang van zaken gemakkelijker door twintig minuten rekoefeningen te doen die zijn lichaam soepel hielden. Als hij dan naar zijn kantoor wandelde, voelde hij zich opgewassen tegen zijn taak als decaan van de Faculteit Sociale Wetenschappen. Opgewassen, maar met in zijn achterhoofd altijd een zweem van twijfel en zelfs angst. Beter dan dat werd het niet. Hij had zich erbij neergelegd.

Terwijl een aantal van zijn medewerkers actief waren op het congres in Oslo, zat Kersten nog achter zijn bureau in Nederland. Het was laat in de middag. Langzaamaan